

Slovenski dom

Štev. 9.

V Ljubljani, četrtek 12. januarja 1939.

Leto IV

Vesti 12. januarja

Barcelonska vlada je močno ojačila svojo propagando v Združenih državah, da bi od ameriške vlade izsilila dovoljenje za izvoz orožja v Barcelono. V ta namen se poslužuje strašila, da hoče imeti Nemčija svoje pom. oporišče na Kanarskih otokih, od koder bi napadla Južno Ameriko. Take izjave daje tudi barcelonski poslanik v Washingtonu Delos Rios.

48 ameriških bombnih hidroplanov je brez postanka letelo iz San Diego v Kalifornijo do Panamskega prekopu. Proga je znašala blizu 5000 kilometrov.

11 milijonov dolarjev je po dosedanjih sodnih ugotovitvah povelil ameriški slepar Donald Coster s pravim imenom Filip Musica.

Predsednik francoske vlade Daladier, je včeraj popoldne sprejel člane francoske poslanske zbornice, ki so se vrnili iz Barcelone. Ti so mu poročali o vtisih, katere so dobili med sedanjo ofenzivo v rdeči Španiji.

583.000 novih avtomobilov je prišlo v promet lani v Nemčiji in Avstriji. Celotno število avtomobilov se je od 1933 počel dvigati.

50.000 ljudi gasi ogromne gozdne požare v Avstraliji, ki so do zdaj povzročili že ogromno škodo.

Poljsko-sovj. trgovinsko pogodbo bodo podaljšali v Moskvi in ne v Varšavi kakor je bilo prvotno določeno. Spremembo je povzročil novi nemško poljski sporazum.

Švedska poslanska zbornica je včeraj začela svoje seje s prestolnim govorom kralja Gustava V. Huda lakota vlada po Sovjetski Ukrajini na Kavkazu in v Sibiriji.

Italijanski glasbeni založniki morajo iz svojih izdaj odstraniti vsa dela judovskih skladateljev.

Belgijska vlada je sporočila Francoski in angleški vladi, da izstopa iz londonskega odbora za nevmešavanje v špansko vojno.

Za novega angleškega poslanika v Ankari je kralj Jurij VI. potrdil dosedanjega poslanika na Kitajskem Hugensa.

Nove demonstracije brezposelnih so bile včeraj pred poslopjem angleških delov. ministr. Brez poselnih so v zboru zahtevali posebno zimsko podporo, kakor so to že povedali v spomenici, ki so jo za božič poslali kralju.

Predsednik Združenih držav Roosevelt bo 20. februarja odpotoval s križarko »Houston« po Atlantskem morju in se udeležil tudi velikih pomorskih vaj ameriške mornarice.

Nemško časopisje veliko poroča o angleškem obisku v Rimu in pravi, da je uveljavljenje sporazuma med Anglijo in Italijo šele začetek novega razmerja na Sredozemskem morju. Tam bo treba urediti vsa sporna vprašanja tako, kakor jih je Nemčija uredila v Srednji Evropi, ki je pred kratkim veljala še za ognjišče vseh nemirov, danes pa je prizorišče novega razvoja in sodelovanja.

Vsako priseljevanje iz Evrope je prepovedala vlada na srednjeameriškem otoku Trinidadu, kar so nemški Judje v trumah drli tja.

Začenja se doba »etičnega nacionalizma«, ki bo dal vsem narodom tiste pravice, o katerih je doba demokracije veliko govorila, ni jih pa nikdar dala. V tem smislu je včeraj govoril grški propagandni minister Nikoludis.

Francosko gospodarsko zastopstvo bo odpotovalo v nedeljo v Berlin na novo pogajanja za povzročitev nemško-francoskih gospodarskih stikov.

Vsearabski kongres bo v kratkem sklican v Damasku. Na njem bodo zastopniki vseh arabskih pokrajin razpravljali o Palestini in Siriji.

Nasprotje do zunanje politike predsednika Roosevelta v ameriški javnosti rase, o čemer pričajo nastopi raznih uglednih politikov, ki so še pred kratkim bili Rooseveltovi sodelavci.

Italijanski delavci v Libiji in Vzhodni Afriki bodo naslednj dobivali 53 tedensko plačo kot novoletno nagrado, kakor je to uvedeno v evropski Italiji.

Češkoslovaški notranji minister je prepovedal uvažati vse nemške emigrantske liste, ki izhajajo v Parizu, med njimi »Pariser Zeitung«. Prepoved velja do konca leta 1940.

11.000 Slovakov je do zdaj pobegnilo z ozemlja, ki so ga zasedli Madžari, na ozemlje svobodne Slovaške.

Mesec dni zapora in 100 zlatih globe je dobil poljski politik Kozlovski, ker je časnikarja Stronskega imenoval framasona.

Češkoslovaški je gospodarski razvoj zagotovljen samo, če se bo kot majhna država vključila v gospodarsko področje Nemčije.

Da bo temu tako, kažejo prizadevanja sedanjega osrednjega češkoslovaške vlade. Tako piše nemški poslanec Kundt v praskem nemškem glasilu »Prager Zeitungsdienst«.

Romunski Nemci, ki so državljani Romunije, se bodo vpisali v novo »Fronto novega sporazuma«. Prav tako bodo njihove strokovne organizacije vključene v novo vladno strokovno organizacijo. Nemci bodo v novi politični stranki ohranili svoje pravice in možnost za politični, gospodarski in kulturni razvoj.

Za novega nemškega poslanika v Pragi bo imenovan von Ritter, dosedanj nemški poslanik v Argentini.

Veliki fašistovski svet se bo sestal 4. februarja in določil smernice za bodočo italijansko zunanjo politiko.

Sprejemi generalov pri Hitlerju

Berlin, 12. januarja. m. Danes dopoldne bo nemški kancler Hitler sprejel v običajno novoletno audienco člane diplomatskega zbora in zastopnike nemške vojske in policije. Za 11 dopoldne je določen sprejem vrhovnih poveljnikov nemške vojaške sile Goeringa, Raederja, Brauchitscha, Keitla, za tem pa bo sprejel načelnika nemške policije in poveljnika napadalnih oddelkov Himmlerja. Sprejel bo dalje tudi skupino delavcev iz solarne v Halle, za njimi predsednika berlinske občine dr. Lipperta, nakar bo v veliki dvorani novega doma sprejel člane diplomatskega zbora.

Chamberlainova in Mussolinijeva zdravica v Rimu:

Sodelovanje med Italijo in Anglijo je pogoj za lepšo bodočnost Evrope

Italija in Anglija sta v smislu spomladanskega sporazuma včeraj začeli izmenjavati vojaške informacije

Rim, 12. jan. m. Na čast predsedniku angleške vlade Chamberlainu in lordu Halifaxu je bil snoči prirejen banket v Beneški palači. Na pojedini je Mussolini nazdravil visokima gostoma takole:

Gospod predsednik! Neizmerno sem srečen, da lahko vam in lordu Halifaxu izrazim prisrčno dobrodoščilo v svojem imenu in v imenu fašistične vlade v Italiji, dobrodoščilo ob vašem prihodu v Rim, ki vas je sprejel kot prijete goste in predstavnike vlade prijateljskega naroda. Rim istočasno želi, da vam izpriča simpatije, s katerimi italijanski narod zasleduje vaše delo in delo vaše vlade.

Vaš duh razumevanja in vaša odločnost, s katerima ste osebno sodelovali pri pravični rešitvi vprašanj, ki so tako težko pritiskala meseca septembra Evropo, trdovratnost, s katero ste šli po programu pomirjenja in delu za mir, vse to je naletelo na najiskrenejše spoštovanje v moji državi, ki je vedno verovala v mir, zasnovan na pravičnosti. Ta mir ostane in je bil cilj, kateremu gre politika fašistične Italije nasproti.

Angleško-italijanski sporazumi, ki so pred kratkim začeli veljati, so postavili na solidno podlago odnose med Veliko Britanijo in Italijo. Te pogodbe ne samo, da so ustvarile nove pogoje za sporazum in novo stalnost v Sredozemskem morju in novo stalnost v Afriki, ne samo, da so vzpostavile prijateljske odnose med našima dvema državama, marveč so tudi pokazale novo pot za sodelovanje, ki je nujni

pogoj za mir v Evropi, za katerega želimo, da bi bil trajen in plodonosen.

S takšnimi željami, katerim pridružujem tudi svoja iskrena čustva prijateljstva do vaše osebnosti, dvigujem, ekscelenci, kozarec na čast kralju Britanije, Irski in britanskim dominijonov ter Indiji in na vaše zdravje, veličino in napredek vašega naroda.

Na Mussolinijevu zdravico je odgovoril Chamberlain zelo dobro razpoložen. Dejal je, da je globoko ginen zaradi prisrčnih čustev, ki jih je Mussolini izrazil njemu in Veliki Britaniji. Lord Halifax in on sta iskreno ginja tudi zaradi iskrenega in veličastnega sprejema v Rimu. Chamberlain je v zdravici dalje poudaril tudi, koliko dolguje Mussoliniju za njegovo pomoč ob sprejemanju sklepov na Münchenski konferenci. Svojo zdravico je zaključil takole:

»Kot predstavnik velikega naroda, katerega želja je, da ostane v zaupnih vezeh z drugim velikim narodom, sem danes prišel sem, da nadaljujem s politiko, katero zasledujem, politiko prijateljstva z vsemi, in politiko sovražnosti do nikogar ter politiko, ki stremi za tem, da se pravično in miroljubno rešijo vsa mednarodna vprašanja z razgovori. Srečen sem, da lahko rečem, da moreta naši vladi pokazati tudi na stvarne dokaze o takšni politiki, v katerem duhu je bil preteklo pomlad sklenjen angleško-italijanski sporazum, ki je pred kratkim začel veljati.

Prav tako je treba opozoriti, da je eden prvih sadov tega sporazuma včerajšnja izmenjava vojaških informacij med obema

državama, tukaj v Rimu in v Londonu. Prepričani, da so naše koristi v Sredozemskem morju medsebojnega življenjskega pomena in da ne smejo biti v nobenih nasprotjih z drugimi državami, verujemo, da angleško-italijanski sporazum odpira nove možnosti za prijateljstvo in zaupanje med nami, kar bo koristno tudi za bodočnost Evrope.

Zagotavljajoč vaši ekscelenci, da visoko cenim izraze prijateljstva, in v želji, da naša dva naroda sodelujeta pri zagotovitvi miru v Evropi, dvigujem kozarec na zdravje kralja Italije in cesarja Abesinije in za napredek naroda, nad katerim vladate.

180 milijonov volil za nagrade rodbinam s številnimi otroki

Pariz, 11. januarja. o. Na včerajšnji seji francoske Akademije za moralne in politične vede je glavni tajnik te ustanove prebral poročilo, ki je presenetilo ne samo člane Akademije, marveč vse poslušalce in javnost, ko je iz listov izvedela zanj. Poročilo je povedalo, da je 95 letni Alzačan Schlumberger M., ki je pred kratkim umrl, volil v oporoki 17 milijonov frankov Akademiji z določilom, da mora Akademija to vsoto naložiti, iz obresti pa dajati vsako leto 10 nagrad tistim francoskim rodbinam, ki imajo največje število otrok. To plemenito dejanje, ki ga je Akademija počastila s posebno poslanico, prča, kako se francoski rodoljubi zavedajo, da so ravno rodbine s številnimi otroki nosilke francoske bodočnosti.

Akademija razpolaga zdaj vsega skupaj s 170 milijoni frankov za nagrade številnim družinam. 100 milijonov frankov sta ji zapustila v ta namen zakonca Cognac, ki sama nista imela otrok. To se je zgodilo natanko pred 18 leti. Iz obresti teh 100 milijonov razdeli Akademija vsako leto 90 nagrad po 25.000 frankov rodbinam, ki imajo živih najmanj devet otrok, katerih oče in mati nista stara več kakor po 45 let. Dalje razdeli iz Cognacove ustanove še 200 nagrad po 10.000 frankov, katere dobe rodbine z najmanj petimi živimi otroki in kjer starša nimata še več kakor po 35 let.

Cognac, ki je zapustil tako ogromno vsoto v tako plemenit namen, je začel kot majhen potujoč branjevec. Potem je postal prodajalec v raznih trgovinah, nato samostojen trgovec, nazadnje veletržec, ki je vse svoje življenje in imetje posvetil človekoljubnemu delu. Pred smrtjo pa je ves svoj imetek volil tistemu, kar je smatral za najlepše na svetu: francoski rodbini.

Akademija ima zdaj za nagrade na razpolago okrog 130 milijonov frankov (180 milijonov dinar), s katerimi pomaga francoskemu narodu, da bi se ustavilo njegovo žalostno izumiranje.

Nasilniška organizacija v Zagrebu - odkrita

Zagreb, 12. jan. m. Organi zagrebske policije so odkrili protizakonito organizacijo pod imenom »Hrvaška državna zaščita«. Pri tej priliki je bilo aretiranih osem ljudi in eicer Kovačević Zvonimir, upokojeni policijski uradnik, Vuković Franjo, zasebni uradnik, Čelić Franjo, zasebni namestnik, Podprečan Josip, delavec, Firm Ignacij, plačilni natakar, Režković Ilija, uradnik mestne občine, Gmajnić Andrej, obrtnik in Bončić Stefan, uradnik mestne občine. Vsi omenjeni so iz Zagreba. O tej zadevi teče podrobna preiskava in bodo proti aretirancem ravnali po zakonu. — Kralj. banska uprava v Zagrebu.

Zaradi pomanjkanja stanovanj v Berlinu je nemška vlada sprejela sklep, po katerem je pripravljena plačati selitvene stroške vsem tistim, ki bi hoteli iti stanovat iz prestolnice na deželo.

Zahtevajte povsod naš list!

Prvi sestanek Chamberlaina z Mussolinijem

Rim, 12. januarja. m. Predsednik angleške vlade Chamberlain in zunanji minister Halifax sta se včeraj ob 16.25 pripeljala v Rim. Na okrašen postaji ju je pričakoval Mussolini z zunanjim ministrom Ciano, z vsemi ministri, vojaškimi poveljniki in dostojanstveniki fašistovske stranke. Na peronu je bila zbrana tudi angleška kolonija v Rimu, ki je sprejela ministra s petjem angleške državne himne. Ko sta Chamberlain in Halifax izstopila, ju je prvi pozdravil Mussolini, za njim pa zunanji minister Ciano ter drugi dostojanstveniki. Godba častne čete grenadirjev je igrala obe državni himni in fašistovski himno. Chamberlain in Halifax sta z Mussolinijem in Ciano obšla vojaško četo in oddelke Mussolinijevih mušketirjev. Pred postajo so Chamberlainu izkazali čast vojaški oddelki, ki so v strumnem redu tvorili špalir po vseh ulicah od kolodvora do vile Madama. Na trgu Termini in v okolici se je gnetlo nad 60.000 ljudi, ki so burno pozdravljali angleška gosta.

Po kratkem postanku v vili Madama, kjer Chamberlain in Halifax stanujeta, sta se odpeljala v kraljevo palačo in se vpisala v dvorno knjigo. Ob 18 se je v Beneški palači začel prvi razgovor med Chamberlainom, Halifaxom, Ciano in Mussolinijem. O razgovoru med državniki je izšlo krat-

ko uradno poročilo, ki pravi, da je sestanek trajal 85 minut in da je potekel v največjem soglasju in prisrčnosti, kar je bilo videti tudi na obrazih ministrov, ko so odhajali iz Beneške palače. Razgovori se bodo nadaljevali danes ob 17.

Včerajšnji sestanek je veljal razpravi o izvajanju vseh določil angleško-italijanskega sporazuma, podpisanega letos spomladi. Dalje so pri njem razpravljali o gospodarskem sodelovanju med obema državama, zlasti o finančni pomoči Anglije za gospodarsko izkoriščanje Abesinije, kjer bi bila Italija pod določenimi pogoji pripravljena ustanoviti posebno judovsko naselbino. Tre-tji del razgovorov pa je bilo špansko vprašanje z naslednjimi točkami:

1. posredovanje za konec vojne;
2. odpočle italijanskih prostovoljcev;
3. vzpostavitev monarhije v Španiji, kjer naj bi kraljevi prestol zasedel princ Don Juan.

Ker ni nobenega dvoma več o končni nacionalistični zmagi v Španiji, je verjetno, da bo Italija ugodila vsem angleškim zahtevam glede Španije, ker je Anglija pod tem pogojem pripravljena dati druge gospodarske in politične ugodnosti.

Ni pa znano, ali so pri včerajšnjem razgovoru načeli tudi vprašanje o sporu med Italijo in Francijo.

Romunija je odpoklicala svojega poslanika iz Berlina

Bukarešta, 12. jan. m. V Bukarešti je bil poklican dosedanj romunski poslanik v Berlinu Radužvaru. Poudarjajo, da se romunski poslanik v Berlinu ne bo vrnil na svoje mesto vse dotlej, dokler se tudi ne bo nemški poslanik v Bukarešti vrnil v Romunijo. Posle nemškega poslanstva v Bukarešti vodi namreč že dalje časa samo odpravniki.

Glede mednarodnega položaja v Romuniji poudarjajo, da se romunska zunanja politika v zadnjem času ni prav nič spremenila. Opozarjajo na odločno izjavo romunskega kralja, da bo Romunija svoje zveze ohranila in varovala, da bo obdržala prijateljske stike s sosednjimi in drugimi

državami in da si želi pridobiti še novih prijateljev. Romunija tudi želi, da bi se nadalje krepila svoj narod s čvrsto voljo, da varuje svoje pravice. Ta bo služilo za podlago bodoči romunski zunanji politiki.

Romunska zunanja politika je po zatrevanju vodilnih ljudi tale: Romunija želi predvsem miru in dobrih odnosov s sosednjimi in drugimi državami. Njena politika odgovarja mednarodni morali. Romunski zunanji minister je jasno poudaril, česa Romunija ne, kaj želi, in kaj bo delala. Romunija ne bo nikdar želela kake nadvlade nad drugimi in od nikogar ne bo ničesar zahtevala, toda branila bo svoje pravice z vsemi sredstvi.

Francova vojska - 25 km od Taragone, 70 km od Barcelone

Salamanca, 12. januarja. o. Nacionalistično vrhovno poveljstvo poroča danes, da ofenziva na katalonskem bojišču še vedno traja in da Francove čete z uspehom napredujejo na vseh sektorjih. Pri vsakem protinapadu je sovražnik potolčen in prisiljen na umik. Včeraj so nacionalistične čete zavzele sledeča naselja: Fuente de Galteli, Pic, Guivet, Scabates, Tosal, Groe, Punet, Malet, Seliveila, Gratalope, Mora, La Nueva in važno mesto Montblanch. Trdnjava ki je branila Tarragono, je po padcu Montblancha uničena. Od prve čelke sedanje ofenzive pa do današnjega dne so nacionalistične čete na jugu 60 km prodirle daleč v notranjost Katalonije. V sedanjih ofenzivah so Francove čete uničile vse utrdbe, katere so rdeči gradili leta dni in imajo sedaj nacionalisti pred seboj samo še naravne zapreke v gorovju Montsana. Z današnjim dnevom so Francove čete oddaljene 25 km od Tarragone in 70 km od Barcelone. Do sedaj zasedeno ozemlje meri 3000 kvadratnih km in je bilo osvojenih 135 naselbin v katerih je nad 250.000 prebivalstva. Ujetnikov so zajeli do danes nad 80.000, ter veliko količino vojnega ma-

teriala. Nadalje navaja poročilo, da v času, ko to poročajo, Francove čete še vedno napredujejo in da so vzele tudi mesti Puiz in Molo.

Nemško angleška pogajanja za preselitev nemških Judov

Berlin, 12. jan. o. Predsednik mednarodnega odbora za pomoč judovskim beguncem, George Rublee, in tajnik odbora Robert Pell, ki sta predvčerajšnjim dospela v Berlin, sta včeraj imela več ur dolg razgovor s predsednikom nemške Državne banke dr. Schachtom. Pri tem razgovoru so se posvetovali o položaju nemških Judov in o njihovem izseljevanju po načrtu, ki ga je pred nekaj tedni predlagal Angliji dr. Schacht. Pri včerajšnjih razgovorih ni prišlo do nobenega sklepa, ker so se pokazale precejšnje težkoče. Težkoče so nekaj v nemških gospodarskih pogojih glede tega vprašanja, še bolj pa, ker ni nikjer na razpolago

zemlje za naselitev 150.000 nemških judovskih beguncem. Nemške sosedne Belgija, Francija in Holandija so pripravljene dovoliti tem beguncem samo prehod ali kvečjemu kratko začasno bivanje. Anglija bi dala na razpolago za naselitev Guyano v Srednji Ameriki, Rodezijo v Južni Afriki ali Tanganjiko v Srednji Afriki. Od drugih držav pa ni še nobena povedala jasno, katere predele svojega ozemlja bi bila pripravljena dati za naselitev Judov. V poštev bi prišla tudi Abesinija, kamor bi bila Italija pripravljena sprejeti Jude, ki imajo kaj kapitala.

Nekaj iz zgodovine zlatega denarja

Iz 1 kg čistega zlata nakujejo 37.735,85 dinarjev

Ni bilo kar tako po naključju, da so začeli uporabljati pri kovanju denarja ravno zlato kovino. Zlat denar so poznali že v starodavni dobi človeštva na zemlji in sicer v prvi vrsti zaradi tega, ker ta kovina ne zarjavi. Poleg tega pa seveda tudi zato, ker ima zlato lep sijaj in potrebno trdoto. Iz zlata so izdelovali tedaj tudi že najraznovrstnejši nakit. In prav zaradi teh lastnosti je zlato imelo že od nekdaj visoko ceno, pa seveda tudi zato, ker ga je bilo tako malo, vsaj manj kot drugih kovin.

Učenjaki mislijo, da so

prvi zlat denar

začeli kovati v 6. stoletju pred Kr., in sicer v Mali Aziji. Precej pozneje so dobili zlat denar najprej Grki, za njimi pa Rimljani. Razumljivo je, da že tedaj ni imel vsak te pravice, da bi koval denar. Prednost, oziroma edino pravico so v prvi dobi zlatega denarja imeli le razni knezi. Kmalu pa so spoznali, da tudi to ni ravno najboljša. Edino pravico kovati zlat denar si je slednjič prilastila država. S tem je denar dobil tudi večjo enotnost. Prej je bil zlat denar, ki so ga kovali razni knezi in poglavari, precej različen ne samo po velikosti in obliki, pač pa tudi po teži in vrednosti. Pri trgovini je ta različen denar povzročal precejšnje ovire v prometu. Vpeljali so kmalu posebno nadzorstvo, ki je obstajalo v tem, da so merili količino, iz katere je bil ta ali oni denar. S tem pa se je pojavila morda še večja ovira. To nadzorstvo je zaradi počasnosti še bolj oviralo promet in razvoj trgovine.

V glavnem je tedaj veljalo načelo, da je denar toliko vreden, kolikor je vredna kovina, iz katere je. Pri kovanju denarja pa so Grki in Rimljani uporabljali tudi druge kovine, in sicer po vsej verjetnosti zaradi tega, ker niso imeli na razpolago dovolj zlata. Že tedaj so se pojavili tudi

ponarejevalci denarja

Iz pravega denarja, ki je imel v sebi precej zlata, so skušali na razne načine, kakor se je pač dalo, odstraniti vsaj nekaj tega zlata, ne da bi se to na denarju kaj opazilo. Iz tega, kar so na ta način dobili, pa so izdelovali sami nov denar. Denar se je tako počasi precej pokvaril. Isto se je dogajalo pozneje tudi v vsej Evropi vse do 16. stoletja, ko so Evropejci v Ameriki našli precejšnje množice zlata. Ponarejanje se je marsikomu zdelo kmalu skoraj nepotrebno.

Čimbolj pa se je trgovina razvijala, tem več denarja je bilo treba. Zlata je povsod zmanjkovalo, treba je bilo najti primerno drugo kovino, iz katere bi kovali denar. Prava vloga zlata v denarnem sistemu prihaja do izraza šele tedaj, ko so vpeljali zlato kritje papirnega denarja.

Predhodniki današnjih menic

Mednarodna trgovina se je v veliki meri začela razvijati že v srednjem veku. Za trgovce, ki so odhajali po svojih trgovskih poslih v zelo oddaljene pokrajine, je postalo zelo neprikladno, da bi vselej nosili s seboj večje količine kovanega denarja, ki je bil zelo težak. Drugič pa je bilo to tudi precej nevarno. Rodila se jim je zdaj misel, da bi kovan denar zamenjali z vrednostnimi papirji. Ti papirji naj bi prvič olajšali denarni promet, drugič pa zato, da bi se izognili nevarnosti, če bi morali prenašati iz kraja v kraj večje vsote kovanega zlatega denarja. Ti papirji so bili v resnici nekaka nadomestila za denar in predhodniki današnjih menic, čekov, nakaznic itd.

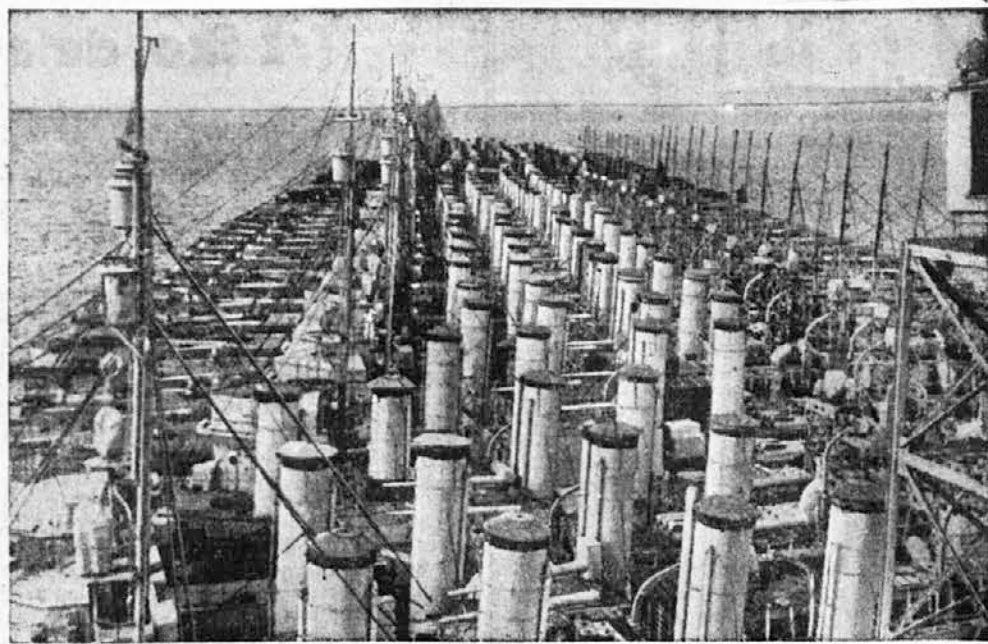
Po vsem svetu so bili tedaj že znani londonski zlatarji. Pri njih so bile nekake hranilnice — če se tako izrazimo — zlatega, srebrnega in drugačnega denarja. Da so ta denar res prejeli, so izdajali pismena potrdila, na podlagi katerih je mogel vsak dvigniti hranilnici zaupan denar, ali da jih kupi za odgovarjajočo vrednost z državnim denarjem. Možno je bilo mesto njih dobiti tudi kreditno pismo.

Papirnat denar z zlatim kritjem

Pismena potrdila, ki so jih izdajali londonski zlatarji, pa niso služila le za to, da so njihovi lastniki dvigali z njimi denar, ki so ga prej naložili pri zlatarjih, pač pa so pomenila neke vrste nov denar, kajti pri medsebojnih kupcih so trgovci zamenjavali svoje blago kar za takšne »vrednostne papirje«. Tedaj so bančniki prišli tudi na to misel, da ne bi imeli vedno polnega zlatega pokritja za ta denar, pač pa le gotov odstotek. To je prva oblika papirnatega denarja s pokritjem, ki so jo pozneje prevzele razne tako imenovane emisijske banke, ki so bile prve ustanovljene v 17. stol.

Temeljno načelo zlatega kritja je v tem, da obstoji gotov odnos med denarno enoto in gotovo težo zlata. Pri nas je na primer z zakonom od leta 1931 določen ta odnos takole: Vrednost denarja odgovarja vrednosti 26,50 miligrama čistega zlata.

Z ozirom na to je možno nakovati iz enega kilograma čistega zlata 37.735,85 dinarjev, ali z drugimi besedami: 100 din v zlatu mora biti 2,650 gramov čistega zlata. Če bi takšnega odnosa med zlatom in denarno enoto ne bilo, bi tudi ne bilo zlatega kritja. V številnih državah nimajo zlate valute, oziroma se ne drže določenega procenta v zlatu. Do tega je prišlo po številnih devalvacijah. Da je stopil zlat denar iz prometa, so krive povojne razmere in skušnje, ki so jih finančniki dobili za časa vojne. Za državo je bolje, če ima zlat denar spravljen v emisijskih ustanovah, kakor pa da je v prometu in da v času gospodarske in politične nestalnosti »zbeži« čez mejo. Kljub temu je treba poudariti, da je zlat denar še vedno ostal, čeprav ga ni v prometu, nekaj regulator denarnega sistema.

Lepa skupina 1200 tonskih rušilcev v San Diegu v Kaliforniji.

„Poklicna ocenjevalka žitne letine“

Sele na smrtni postelji bo povedala, kako je mogoče točno prerokovati leto no

Med sodobne zanesljive »preroke« prištevajo med številnimi drugimi tudi ameriško časnikarko dr. Core Hind. Pa ni to prerokinja kar tako, saj si je s tem svojim poslom nabrala že precejšnje premoženje. Postala je celo milijonarka. Core Hind pa ne prerokuje vsega, kar bi kdo želel, pač pa se je omejila le na napovedovanje, kakšna bo letina in še to samo v Kanadi.

Pred kratkim se je pripeljala iz Kanade, dežele, kjer je s svojimi prerokbami obogatela, v London. Tu je pripovedovala, kako si je pridobila tolikšno premoženje. Bog varuj, da bi kdo dejal, da si ga je pridobila na nepošten način. Saj prerokovanje vendar ni nič nepoštenega, posebno, če človek zna prerokovati. In Core Hind to zna.

Kanada je dežela, kjer pridelajo izredno veliko žita. Za prodajalce teh kmetijskih pridelkov, in seveda nič manj za kupce, pa je zelo velikega pomena, če vedo vnaprej, kakšna bo žitna letina. Takoj vedo uravnati cene žitu, in najraznovrstnejše spekulacije jim prinesejo dosti denarja. Če se obeta slaba letina, je treba zaloge napolniti, ker bo žito dražje. Toda kdo naj ve vnaprej, kakšna bo letina. Pač, to zna prerokovati Core Hind. O tej ženski pravijo, da se še nikdar ni zmotila, kadarkoli je kaj prerokovala. Pred tridesetimi leti je bila časnikarka v Winnipegu. Glavni urednik časopisa, pri katerem je sodelovala, jo je nekoč poslal v Kanado, da bi tam vsaj približno ocenila, kako bogata bo tisto leto žitna letina. Res je odšla v Kanado. Zvedela je tam tudi to, kaj mislijo o prihodnji letini razni gospodarski strokovnjaki. Ti strokovnjaki so ocenili, da bo

Kanada to leto pridelala okoli 35 milijonov bushelov. To so mere, ki jih v Ameriki uporabljajo za merjenje žita. Core se ni strinjala s to ocenitvijo. Ni se dolgo mučila s tem, da bi proučila vsa znamenja, iz katerih bi se količino žita sklepala na obilnost letine, pač pa je kar brž po svojem prihodu v Kanado prerokovala, da bodo v tej državi pridelali to leto 35 milijonov bushelov. Tedaj ji sicer nihče ni verjel. Prepričati pa so se morali vsi, da je pravilno napovedovala, ko je prišla zetev. Zmotila se ni niti za en milijon žitnih mer.

Drugo leto so jo ponovno poslali v Kanado, da bi spet skušala ugotoviti, kako kaj kaže letina. In tedaj je spet nenavadno točno napovedala, koliko bo žita v Kanadi. Zaradi tega svojega točnega prerokovanja so jo začeli imenovati kar »poklicno ocenjevalko žitne letine«.

Zanimivo je dalje, česa se ta čudna ameriška časnikarka poslužuje pri teh svojih napovedih. Samo svoje beležnice in malega merila. Hodi po polju in meri povprečno dolžino klasa, ugotavlja, koliko zrn ima povprečno žitni klas, odstotek praznega klasja in podobno. Na ta način kaj hitro izračuna, koliko bodo pridelali žita.

Na vse zadnje to ni potem nobena prerokinja, če mora vse izračunati. Tako bi lahko napovedovali letino tudi drugi. Saj računati nazadnje ni tako težko, da ne bi nihče drug znal, kot le ta Američanka. In drugi so tudi že poskusili izračunati letino, pa se jim dozdaj še nikdar ni posrečilo dobiti točnih števil. Core Hind dobro ve, zakaj se drugim to ne posreči, a noče povedati. Pravi, da bo razodela to skrivnost šele na smrtni postelji. Najbrž ji takšno prerokovanje precej nese in ne bi rada prišla ob ta izredni zaslužek. Odstopila ga bo šele na smrtni postelji drugim, ko se bo le prepričala, da ji nič več ne bo koristil.

Programi Radio Ljubljana

Četrtek, 12. jan.: Veseli napravi (plošče) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.30 Duet harmonik (brata Kosca) — 14. Napovedi — 18. Pester spored Radijskega orkestra — 18.40 Slovensčina za Slovence (g. dr. Rud. Kolarič) — 19. Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Deset minut zabave — 20. Reproduciran koncert: Stasa Gregor — 20.20 Večer operne glasbe (Radijski orkester) — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Fantje na vasi.

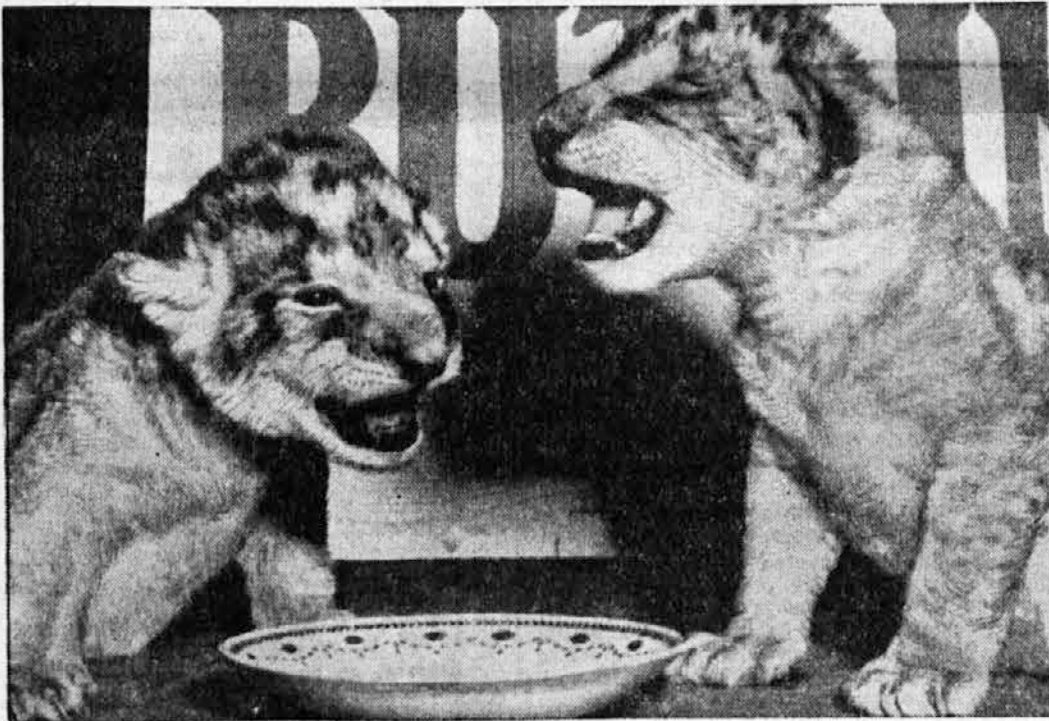
Petek, 13. jan.: 11. Solska ura: Gorjanci (g. Rafael Bačar) — 12. Po naših hribih in dolinah (plošče) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.30 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14. Napovedi — 16. Zenska ura: Koristi zaprek, ki se nam stavijo v življenju (gđe. Mica Kovač) — 18.30 Schumann: Otroški prizori (plošče) — 18.40 Francosčina (g. dr. Stanko Lebec) — 19. Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura — 19.50 O naših izseljenih (g. Jože Premrov) — 20. Iz starih časov, koncert Radijskega orkestra — 21.10 Koncert na violončlu, igra g. Cenda Sedlbauer, pri klavirju g. prof. M. Lipovšek — 22. Napovedi, poročila — 22.30 Angl. plošče.

Drugi programi

Četrtek, 12. januarja: Belgrad-Zagreb: 20.30 Filharmonični koncert — Praga: 19.25 Ork. koncert, 20.30 Moravske narodne, 21.10 Ork. koncert — Sofija: 19. Mandoline, 19.30 Pevski koncert, 20. Beethovenov ciklus — Varšava: 19. Zabavna glasba, 21. Igra, 22. Plesna glasba, 23.05 Poljska glasba — Budimpešta: 20. Igra, 22. Plošče, 23.10 Cig. orkester — Trst-Milan: 17.15 Vok. koncert, 21. Opera — Rim-Bari: 21. Simf. koncert — Dunaj: 20.10 Igra, 21. Stara plesna glasba — Berlin: 20.15 Plesna gl. — Königsberg: 20.10 Ork. in solisti — Hamburg-Lipsko: 20.10 Plesni večer — Stuttgart: 20.15 Pisan konc., 21. Igra.

Sir Percy Loraine, dosedanji angleški poslanec v Ankaru, ki bo 1. aprila letos zamenjal angleškega veleposlanika v Rimu lorda Perthsa.

Dva z različnimi občutki pri prazni skledi: Prvi se smeje, drugi pa so še kar pritožuje.

Norman Raily Raine:

JUNAŠTVA ROBINA HOODA

ZGODOVINSKI ROMAN S SLIKAMI

In slovesnost je začela. Pekli so jance, razlivali vino iz sodov, ki so jih bili Guyjevi ljudje pripeljali z Kennsworth Castleja — in razpoloženje med Robinovimi ljudmi je bilo vsak hip boljše in veselje. Pa tudi izmučeni in oropani siromaki, ki so napol mrtvi pribežali z Kennsworth Castleja v sherwodske gozdove, so ljubili dobre zalogaje in krepke požirke. Ples in igra so prišli na vrsto. Lady Marian je sedela na desni strani ob Robinu Hoodu. Bila je resna in namršena. Sir Guy pa je dobil mesto na Robinovi levici; kaj žalosten je bil videti v cunjah, ki jih je bil še pred nekaj dnevi ali celo urami nosil kakšen ubožan Saksonec, ki je morda te cape orosil s svojimi solzami ali še celo s krvjo, ki mu je tekla iz telesa, ko so ga bičali. Med sira Guyja in Robin se je vsidral resnega in etrogega obraza templar Friar Tuck. Okrog njih pa so se razvrstili sami vetaši in Robinovi borci. Miza se je kar šibila pod množino najraznovrstnejših jedi, naropani kozarci pa so stali pred vsakim od njih. Pred Robinom Hoodom, pred lady Marian, pred Friarom Tuckom, pred sirom Guyjem in pred Willom Scarlettom, ki je sedel na desni strani lady Marian in končno tudi pred nottinghamskim sodnikom.

Ko so se vsi lepo vedli za mizo — ta dobre, drugi slabe volje, ta radostni, oni mračni in jezen, ta ponižani, oni povišani

Robin dvigne kozarec in napije...

(Foto Warner Bros.)

— se je z veseljem licem dvignil Robin Hood, dvignil svojo zlato čašo in glasno, vedro zaklical vsem zbranim, da se je razlegnilo še daleč po sherwodskem gozdu:

»Naes haell!« (»Bog pomagaj!«) Tako so si stari Saksunci nazdravljali vselej, kadar so pili.

»Drink haell!« (»Na rešitev!«) so mu navdušeno odgovorili vsi tovariši in prijatelji, in čaše so zazvenčale kakor bi se vsipali zlatniki po marmornati cesti.

In polni kozarci morata, najljubše saksone pijače, ki so jo napravljali iz medice in malinovca, so poromale k ustom. Kar slišati je bilo, ko je medena pijača glasno zaklokotala po grlih. Robin je nato sedel in se obrnil na lady Marian z besedami:

»To je zanje pravi raj! Obleženi, ... siti ... dobro ravnamo ž njimi ... in erčeni so! Za srečo ti ljudje res ne rabijo mnogo! Skromni so!«

»Ali res?« vpraša lady Marian, kakor bi vsemu temu ne verjela.

»Morda Vam ni ljubo, ker so srečni!« vpraša Robin z nasmehom.

»Ostudo se mi zdi vse to!« odvrne z odporom lady Marian.

»Eh, ti si ves čas živela brez skrbi v izobilju in bogastvu!« pravi Robin, ki postane intimnejši in se nagne bliže k Mariani.

»Ko bi le vedela, kako so ti ljudje potrpeljivi in pošten!«

Umolknil je. Lady Marian ni odvrnila niti besede.

»Jejte, kolikor le morete!« nato zavpije Robin Hood svojim ljudem. »Vsi za mizo!« Po teh besedah se obrne spet k

lady Marian in ji reče mehko ter priščno:

»Ali ti lahko postrežem?« Pri tem je sam vzel ovčje stegno in slastno ugriznil vanj ter odtrgal doberšen zalogaj.

»Ni mi za jed v taki družbi!« pravi brezbržno lady Marian.

»Skoda!« Robin Hood skomizgne z rameni. »Meni pa bo naravnost izborna teknilo!« Nič več je ni pogledal, ampak je začel jesti, da je bilo veselje, — tak tek je kazal. Lady Marian je zdaj gledala predse, zdaj spet vanj. Začutil je bil njene poglede, pa se je naglo obrnil in vnovič dejal:

»Janček je! Vzem, na! Tako dober je!«

»Dejala sem že, da nisem lačna!«

»Če boš morda pozneje postala lačna, se kar oglasi! Dal ti bom, česar si boš zaželela!«

Marian je negibno obsedela, pri tem pa je opazovala prav vse, kar se je godilo okrog nje. Posebno dobro ji je delo, ko je gledala sira Guyja tako ponižanega. Sedel je blizu nje v umazanih cunjah, borci so se mu posmehovali, on pa je gledal nekam predse, v neko nedoločeno točko. Slišala je bila, kako so mu bili ponujali te cape, ko so razen vlekli dragoceno plemiško opravo: »Tole bo kakor nalašč za lorda! Lord, glej, tu le imaš obleko za slovesnost! Nikar ga ne pozabi oddati tudi princu Ivanu brez dežele!« Tako so mu govorili. Ta sicer po prirodi nagli, vročkrvni in surovi človek, je molčal in se moral vsemu pokoriti. Da, to ponižanje ji je bilo od časa do časa všeč!